

K.K.T.C
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

TEZİN ADI: K.K.T.C.'YE GİDEN
YOLDA 1954-1974 YILLARINA
AİT CANLI HATIRALAR

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

GİZEM YEŞİLYURT

DANIŞMAN
BÜLENT YORULMAZ

2001
LEFKOŞA

K.K.T.C
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

TEZİN ADI: K.K.T.C.'YE GİDEN
YOLDA 1954-1974 YILLARINA
AİT CANLI HATIRALAR

MEZUNİYET ÇALIŞMASI
GİZEM YEŞİLYURT

DANIŞMAN
BÜLENT YORULMAZ

2001
LEFKOŞA

K.K.T.C
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

TEZİN ADI: K.K.T.C.'YE GİDEN
YOLDA 1954-1974 YILLARINA
AİT CANLI HATIRALAR

MEZUNİYET ÇALIŞMASI
GİZEM YEŞİLYURT

DANIŞMAN
BÜLENT YORULMAZ

2001
LEFKOŞA

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Önsöz	3-6
Giriş.....	7
1955-1960 Yılına Ait Hatıralar.....	8
Şima Güven.....	9-10
Emine Aknar.....	11
1963-1965 Yılına Ait Hatıralar.....	12
Bedia Demirdağ.....	13
Emine Aknar.....	14
Süleyman Aknar.....	15
Ayşe Erşan.....	16
Lütfi Erşan.....	17-19
Kemal Mişon.....	20
Yer Adına Göre Dizin.....	21
Şahıs Adına Göre Dizin.....	22

ÖNSÖZ

1954-1955 yıllarına kadar Türkiye Hükümeti , Kıbrıs'a öğretmenler göndererek basını ve gençliği ile Türk toplumunun haklarını savunmak şeklinde Kıbrıs ile ilgileniyordu. Bu ilgi her geçen gün bir çığ gibi büyümekteydi.

Yunanistan'ı Arnavutları sayan, onun genişleme emellerini kendilerine de ülkü edinen Kıbrıs Rumları, Ege Denizi ve Akdeniz'de Yunanistan'ın elde ettiği "Büyük Yunanistan" yasını gerçekleştirmeye çalışıyorlardı.

Rumlar, Kıbrıs sorununu ilk kez 1954'te Birleşmiş Milletlere götürdüler. Buradan istediği yönde bir karar çıkarmayan, Kıbrıs'ı yasal yoldan ele geçiremeyeceğini anlayan Yunanlıları yasa dışı sertlik yolunu seçtiler.

1955 sonbaharında Yunanistan, Kıbrıs sorununu yeniden Birleşmiş Milletlere götürdü. Bu kez, sorun gündeme bile alınmadı. Umudu kırılan Rumlar, Adadaki şiddet olaylarını artırdılar. Artık Kıbrıs sokaklarında her gün suçsuz insanlar öldürülüyor, bir zamanlar "Yeşil ada" diye bilinen Kıbrıs, "Rumların akıttığı kanla" kıızıla boyanıyordu.

Rum cinayetleri 1956-1957 yıllarında artan bir hızla sürdü gitti. Özellikle 1958, Türklere yönelen Rum saldırılarının yoğunlaştığı bir yıl oldu.

İşte bu şartlarda Kıbrıs Türkleri kendilerini savunma amacıyla gizli bir teşkilat kurdular.

Kıbrıs Türk toplumu, artık can, mal ve namusunun korunması için, İngiliz Hükümeti'ne değil, kendi gücüne güvenecekti.

1963-74 Kıbrıs Türkleri'nin karanlık yılları, Rumlar Akritas Planı'nı harfi harfine uyguladılar.

Cumhur başkan Yardımcısına, Türkleri yönetimdeki ortalıktan çıkaran, azınlık durumuna düşüren öneriler verdiler.

Kıbrıs Türkleri ve Türkiye bunları kabul etmeyince, harekete geçme zamanı olarak 20 Aralık 1963 gününü seçtiler. O gece Lefkoşa'da silahsız ve savunmasız, suçsuz Türkleri öldürdüler; Kumsal ve Küçük Kaymaklı'ya baskın yaptılar. Kısa sürede çarpışmalar Ada'nın her yanına yayıldı.

Rumların amacı 12 saatte Ada'daki Türk direnişini kırmaktı.

T.M.T Rumların hesabının yanlış olduğunu ispatladı. Çünkü Rumlar, Türk direnişini 12 saatte kırmayı hesaplamışlardı. Oysa Türk direnişi 11 yıl boyunca devam etti.

Rumların yaptıkları saldırılardan ellerine bir şey geçmemiş, mücahitlerimiz kanları pahasına düşmanı Türk kesimine sokmamıştır.

Aralık 1963'ten 1974 Temmuz'una kadar geçen on bir yıl, Kıbrıs Türk'ünün "Karanlık Yılları" diye adlandırılabilir.

Ada'nın neresinde bulunursa bulunsun Kıbrıs Türkleri her gün öldürülme korkusu içinde, zaman zaman yiyecek, ilaç, yakacak ve para

sıkıntısı çekerek, malı olan toprağını ekip biçmeden, yeni doğmuş çocuğuna doğum belgesi bile alamadan, dilediği yere seyahat edemeden on bir korkunç yıl geçirdiler.

Bazı okullarımız öğretmensiz, kimi öğrencilerimiz okulsuz kaldılar. Lefkoşa dışındaki yerlere ne mektup ne de gazete ulaşabiliyordu.

Kıbrıs Türk ve Rum toplumları arasındaki “İkili Görüşmeler” 3 Haziran 1968’de Beyrut’ta başladı ve sonraları Lefkoşa’da sürdürüldü.

Uzayıp giden İkili Görüşmeler’den bir sonuç alınamayınca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri’nin önerisiyle “Beşli Görüşmeler’e Rum toplumu temsilcileri ile, Türkiye, Yunanistan ve Birleşmiş Milletler’in birer temsilcisi katılıyordu.

Beşli görüşmeler bir sonuç alınamadan 1973 ortalarına kadar sürdü ve bu tarihte Makarios’un uzlaşmaz tutumu yüzünden kesildi.

Türk birlikleri 20 Temmuz 1974 sabahı Girne’nin 7 kilometre batısındaki plajdan Kıbrıs’a çıkarmaya başladılar.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin çağrısı üzerine Türk birlikleri üçüncü günün akşamı “ateşkes” kararı aldılar.

1. Barış Harekatı sırasında ve ateşkes süresi içinde Rumlar, tüm Türk kasaba ve köylerine karşı saldırıya geçtiler. Savunması zayıf Türk yerleşim yerleri, düşman kuvvetlerine karşı kahramanca direndiler. Ancak, yardım alamadıklarından çoğu düşman eline geçti.

Rumlar ele geçirdikleri yerlerdeki Türklere, insanlığa sığmayan
eylemlerde bulundular.

GİRİŞ

Öncelikle çalışmalarında bana yardımcı olan herkese çok teşekkür ederim.

Çalışmamda 54-74 yılları arasında Rumların tüm kötülük ve zulümlerine karşı direnen, acı çeken insanlarla konuştum.

Onların dilinden size o günlerde yaşanan ve çekilen ızdıraplardan bazılarını sunacağım.

1955-60 Yıllarına Ait Hatıralar

“20 Aralık 1955’de evlendim. Ada’ya İngilizler sahipti ve E.O.K.A.’nın kurulduğu zamandı.

Köyden kasabaya gelin gidiyordum. Düğün dörtten sekizeydi. İngilizler tam üç saat bizi alıkoydu.

O zaman örf-i idare konulurdu. Yani olduğumuz yerden kaçamazdık.

Düğün yerine 7’de geldik. Ama örf-i idare olduğu için düğüne kimse gelememi.

1955’den 1958’e kadar her gün örf-i idare konulurdu. Türk köyleri basılırdı.

1 Haziran’da doğum yaptım. 10 Haziran’da bizim oturduğumuz Alkamenos mahallesi basıldı.

Alkamenos köyü Rum’a yakındı. Evi terk etmek zorunda kaldık.

Başka köye kaçtık. Orası karma bir köy olduğu için ancak 15 gün kalabildik. Köy yine Rumlar tarafından basıldı.

Köye yakın olan Yeşilova’ya göç ettik. 3 gün sonra haber geldi ki evlerimizi yaktılar.

1958’den 1960’a kadar birkaç köy gezdik. 1960’da Cumhuriyet kurulduktan sonra tekrar Baf’a gittik.

1963’de köy yine Rumlar tarafından basıldı ve yine kaçmak zorunda kaldık.

Karma bir köy olan Ovalık Köyü’ne gittik. 1963’den 1974’e kadar orada kaldık.

1974 olaylarında tüm zorluklara rağmen kaçmadık, direndik.

1975’de Magosa’ya geçtik ve özgürlüğümüzü kazandık”

Şima Güven

Lefkoşa\Taşkınıköy

“1956-58 yılları zamanındaydı. İlk E.O.K.A.’ya karşı solinadan silah yaparlardı.

Halk, benim kardeşlerim de şişelere benzin koyup içine de çapıt koyup (yangın bombası) Rumlara atarlardı.

Bu ilkel silahlar E.O.K.A’ya karşı çalışan Volkan için yapılırdı.”

Emine Aknar

Lefkoşa\Kumsal

1963-1965 Yıllarına Ait Hatıralar

“1963 yılında babam belediye evlerinde sivil askerin sorumlusuydu.

Küçük Kaymaklı bölgesi düştüğünde Rumlar yavaş yavaş belediye evlerine yaklaştı.

Annem evde gece gündüz bomba yapardı.

Bir gece babam eve telaşla gelerek anneme bir tabanca uzattı. Ve anneme “her an düşebiliriz. Rumlar çok yakında. Eğer Rumlar mahalleye girerse önce kızlarımı sonra kendini vur” dedi.

Biz çocuk olduğumuz için pek bir şeyin farkında değildik.

Annem tabancayı alıp koynuna soktu. Ve ertesi gün bölgeyi boşalttık.”

Bedia Demirdağ

Lefkoşa\K. Kaymaklı

“1963’de K      Kaymaklı’nın içinde N. Samson elinde bir T  rk bayrağıyla gezerek “size dokunmaycayık bizim sorunumuz sizle değıl” diye bağırp onları kandırdı ve çoğı evinden çıkıp onunla birlikte Recis dondurma fabrikasına gittiler.

Onlar hepsini esir ettiler. Bazılarını Ruso’nun fırınında yaktılar, bazıları da yok oldu, hala bulunamadılar.

Aynı dönemde Rum-T  rk arasında çatışma çıkınca Rumların elinde olan Baypas denilen caddede birçok T  rk’  öldürdüler.

Şahit Hüseyin Ruso da Baypas denilen caddede yaralandı ama hepimiz korktuğumuz için hiç kimse onu oradan almaya gidemedi. O da orda can verdi,  ı tı ve patladı. Bu çok kötü, unutamadığım bir anımdır.

Yine bizim oturduğumuz belediye evlerinde tren yolunda Fezile adında bir kadın otururdu.

Rumlar onun evine gidip bir çocuğunu ve kocasını öldürüp gittiler.

Fezile daha yeni doğıum yapmıştı ve loğusaydı.

Diğer iki  ocuğıyla yatağın altına saklanmıştı. Rumlar onları fark etmemişti.

O günden sonra Fezile aklını kaybetti. Ve Deli Fezile diye anılır.”

Emine Aknar

Lefko a\Kumsal

“1963 senesiydi. O zaman daha çocuktuk. Birkaç arkadaşım
Lefkoşa’nın içine kaçıp bir evin penceresinden dışarıya bakarken tanık
olduğumuz bir olay;

Rum’un biri bizim bir Türk’ü öldürmek için silahını çekti. Ama
Rum’un fark etmediği bir şey vardı. O da bizim Türk’ün de bir silahı
olduğuydu.

Rum onu vurmadan bizimkiler onu vurdular ve hemen onu
sakladılar.”

Süleyman Aknar

Lefkoşa

“ 1963’de olaylarda biz hisar içinde oturuyorduk.

Küçük Kaymaklı’ya N. Samson girdi. Oradaki mücahitler çok zulüm çektiler. Halk oradan kaçmaya başladı.

Eniştem de ailesini kaçırdı ve bize geldiler.

Eniştem hünküre hünküre ağlıyordu. Çünkü kurşunlar nemlenmişti ve silahlar patlamıyordu.

O mermilerin üzerlerine iplik sarıp silaha uydurmaya çalışıyorlardı.

Ellerinde doğru dürüst silah olmayan, kendi çabalarıyla silah yaratan mücahitlerimiz o bölgedeki evlerini (belediye evleri) vermediler.”

Ayşe Erşan

Taşkinköy

“1963 Aralığında patlak veren Kıbrıs olayları nedeniyle okullar kapanmıştı.

Türk bölgelerinde kalan tüm okullar Rumların mezaliminden kaçan insanlarımızın barınağı haline getirilmişti.

15-16 yaşlarında olup da eli silah tutan öğrenciler ise savunmamızı sağlamaya çalışan mücahit birliklerine katılmışlardı.

İşte bu dönemde ben ve sınıf arkadaşlarımdan bazıları da gönüllü olarak mücahit birliğine katılmıştık.

Sene 1964 ve ben Beşparmak dağlarında mücahittim.

Savunduğumuz bölge 10-12 km uzunluğunda ve 7-8 tane Rum köyünün denizine bakan kısmında, diğer tarafında ise Lefkoşa'nın ve Lefkoşa'yı Girne'ye bağlayan ve Boğaz diye bilinen aynı zamanda 8-10 tane Türk köyünün bulunduğu ve Türk bölgesi için stratejik önemi bulunan bir yerd.

Böylesine önemli bir bölgenin savunma görevi ise 15-16 kişilik bir ekip sağlamaya çalışıyordu.

Bunların çoğu öğrenimlerini yarıda bırakıp mücahit birliğine katılan, askeri eğitim almamış gençlerdi.

Ellerimizdeki silahların çoğu ise av tüfekleriydi. Bunun yanında da birkaç tane yarı otomatik hafif savunma silahlarımız vardı.

Daha önce de belirttiğim gibi 1964 senesiydi ve Kurban Bayramı'nın birinci günüydi.

Ben ve benim gibi okulunu yarıda bırakmış 16-17 yaşlarındaki bir arkadaşımınla ön mevzilerde gece nöbetindeydik.

Eğitimli Rum ve Yunan askerlerinin mevzilerimize taraf sızma hareketına başladıklarını fark ettik.

Durumu hemen üstlerimize bildirdik. Bize verilen cevap ise “büyük taş ve kayaları cirileyin ve korkmayın” olmuştu. Zaten sürüyle ve tam teşhizatlı Yunan ve Rum askerine karşı yapacak fazla bir şeyimiz de yoktu.

Çünkü onlar bizden hem sayıca hem de silah açısından yüzlerce hatta binlerce kat daha üstündü.

Atış mevziimize girene kadar bize söyleneni yaptık. Amacımız onları biraz olsun oyalayıp, bizlere takviye gelmesini sağlamaktı.

Ancak büyük bir taarruza karşı daha fazla direnmemiz imkansızdı.

Bu durum karşısında geri çekilip, dağın diğer yüzündeki Türk köylerinin savunmasını yapmaktan başka çaremiz yoktu ve öyle de yaptık.

Ancak bölgeyi iyi tanımayan bazı arkadaşlarımız yakın Türk köylerine inmeyi başaramadıkları için şehit edilmiş, yanımızdaki mevziide bulunan iki arkadaşımız da çarpışma sırasında şehit edilmişlerdi.

Sabahleyin şafak sökerken, Beşparmak dağlarının büyük bir kısmı Rumların eline geçmişti.

Sabah saat 7 sularıydı. Çatışma bitmiş, kurtulanlar Kırnı, Ağırdağ, Kömürcü ve bu civardaki Türk köylerinin savunmasına katılmışlardı.

Bir ara aynı okuldan arkadaşım olan Özkan'ın yanımızda olmadığını fark ettim.

İşte tam bu sırada, Rumların 7-8 saat önce işgal ettikleri bölgeden Rumların sesini duyduk. Dürbünle bölgeyi taradık. Gördüğümüz manzara dehşet verici bir vahşetti.

Özkan, ağaçlar arasında çığlıklar atarak koşarken, Rum askerleri de arkasından makineli tüfeklerle ateş ederek koşuyorlardı.

Özkan, Türk bölgesine inen patikayı bulmuştu. Ancak görüş açımızın dışındaydı.

Bir müddet daha sesleri duyduk. Onu göremiyorduk ama duyulan bağrıışmalardan Rumlar tarafından yakalandığını ve eziyet edildiğini anlıyorduk.

Bir saat kadar acı çığlıklarını duyduk. Ve son olarak birkaç tane otomatik silah sesinden sonra bir kez daha Özkan'ın sesini duymadık.”

Lütfi Erşen

“1965 yılı yazında Beyrut’a gittik. Benimle birlikte o günlerde Lefkoşa’da, Kırıkkale’de çalışan bir polis çavuşu vardı. Eşimin babası Larnaka’da yaşayan, Hasırcı Sait Efendi’nin o günlerde Beyrut’ta yaşayan akrabaları vardı.

Eşimin Beyrut’taki akrabası Muhammet Barbel isimli bir Arap’tı.

Beyrut kazan, Muhammet Barbel kepçe misali bütün, Beyrut’taki gizli iş yapılan silah satılan yerleri en küçük köşesine kadar bilirdi.

Bizi, deniz sahilinde açık pazarda bulunan gizli silah satışı yapılan yere götürdü.

Silah satıcısı bize “seçtiğimiz silahları Kıbrıs’a götürebiliriz, hatta isterseniz sizlere küçük denizaltı bile götürebilirim” dedi.

Biz tabancaları satın alıp bir yolunu bulup Kıbrıs’a götürdük.

Tam 57 tane silahı Kıbrıs’a getirdik.”

Kemal Mişon

Lefkoşa\Küçük Kaymaklı

Yer Adına Göre Dizin

Ağırdağ	17
Alkamenos	7
Beyrut	18
Boğaz	15
Ege Denizi	1
Girne	15
Kıbrıs	1
Kırnı	17
Kömürcü	17
Küçük Kaymaklı	12
Küçük Kaymaklı	14
Küçük Kaymaklı	11
Lefkoşa	13
Lefkoşa	15
Lefkoşa	2
Lefkoşa	3
Magosa	8
Ovalık Köyü	8
Yunanistan	1

Şahıs Adına Göre Dizin

Ayşe Erşan	14
Bedia Demirdağ	11
Emine Aknar	12
Emine Aknar	9
Hüseyin Ruso	12
Kemal Mişon	18
Lütfi Erşan	15
Makarios	3
Nicos Samson	14
Süleyman Aknar	13
Şima Güven	7